

**Силабус навчальної дисципліни
«Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку»**

Напрямок підготовки	Доктор філософії																														
Галузь знань	03 Гуманітарні науки																														
Спеціальність	035 Філологія																														
Освітньо-наукова програма	Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство																														
Статус дисципліни	Дисципліна вільного вибору аспіранта																														
Мова навчання	Українська																														
Семестр	II																														
Кількість кредитів ЄКТС	3																														
Форма підсумкового контролю	Залік																														
Викладач	Рибалкін Валерій Сергійович, доктор філологічних наук, професор кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету																														
Анотація навчальної дисципліни	<p>Навчальна дисципліна «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» забезпечує наукове розуміння принципів побудови і проведення лінгвістичного дослідження з урахуванням шляхів еволюції та сучасного стану наукових концепцій у галузі сходознавчих досліджень в Україні та світі.</p> <p>З метою раціонального й ефективного засвоєння інформації, стимулювання аспірантів до систематичної навчальної праці, посилення мотиваційного компоненту матеріал робочої програми з навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» організовано за трьома змістовими модулями.</p> <p>Змістовий модуль I спрямований на поглиблення знань здобувачів про дорадянський період сходознавчих студій, розширення уявлень про проблематику тогочасних досліджень у галузях арабістики, гебраїстики, іраністики та індології; тюркології та кавказознавства; сино-тибетології, корейстики та японістики; досліджень Палеосибірського ареалу та афразійських студій.</p> <p>У другому змістовому модулі окреслено шляхи розвитку сходознавчих студій під час радянського періоду в Україні, описано методи та проблематику досліджень у зазначених вище галузях.</p> <p>Змістовий модуль III ознайомлює аспірантів зі станом розвитку національних лінгвістичних шкіл країн Близького Сходу та Північної Африки, поглиблює знання аспірантів з методів та проблем сучасних сходознавчих студій, відображених у працях вітчизняних та зарубіжних вчених-орієнталістів.</p>																														
Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)	<table border="1"> <tr> <td colspan="4">3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Денна/вечірня форма навчання</td> <td colspan="2">Заочна форма навчання</td> </tr> <tr> <td>лекції</td> <td>20 год.</td> <td colspan="2">6 год.</td> </tr> <tr> <td>семінарські заняття</td> <td>10 год.</td> <td colspan="2">4 год.</td> </tr> <tr> <td>практичні заняття</td> <td>–</td> <td colspan="2">–</td> </tr> <tr> <td>консультації</td> <td>–</td> <td colspan="2">–</td> </tr> <tr> <td>самостійна робота</td> <td>60 год.</td> <td colspan="2">80 год.</td> </tr> </table>			3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:					Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання		лекції	20 год.	6 год.		семінарські заняття	10 год.	4 год.		практичні заняття	–	–		консультації	–	–		самостійна робота	60 год.	80 год.	
3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:																															
	Денна/вечірня форма навчання	Заочна форма навчання																													
лекції	20 год.	6 год.																													
семінарські заняття	10 год.	4 год.																													
практичні заняття	–	–																													
консультації	–	–																													
самостійна робота	60 год.	80 год.																													

<p>Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни</p>	<p>Для успішного засвоєння дисципліни аспіранти повинні <i>знати</i>: етапи становлення та історію розвитку сходознавства в Україні; етнографію східних народів, що проживають на території України; історичні, фольклорні, філологічні напрями сходознавчих студій в Україні; шляхи еволюції та сучасний стан наукових концепцій у галузі сходознавчих досліджень в Україні та світі; роль концепцій провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі сходознавчих студій; філологічні джерела вітчизняних і зарубіжних дослідників-сходознавців; стан сучасного сходознавства в Україні та світі, передові концепти та методи орієнтальних студій. Аспіранти по завершенню вивчення навчальної дисципліни повинні <i>вміти</i>: критично аналізувати наукові здобутки сходознавства, володіти та розрізняти терміносистеми сходознавчих досліджень, пояснювати та інтерпретувати результати сходознавчих досліджень з використанням наявних та власних теоретичних моделей; порівнювати, аналізувати мовні факти, працювати з автентичними джерелами та архівними документами; знаходити та опрацьовувати філологічні джерела вітчизняних та зарубіжних авторів; застосовувати на практиці принципи спільного дослідження в лінгвістиці, літературознавстві, історії.</p>
<p>Мета вивчення дисципліни</p>	<p><i>Формування в аспірантів системи наукових знань про сучасні підходи сходознавчих студій, що поглиблює їхні філологічні знання, компетентність у сфері академічної комунікації і культури професійного спілкування під час виконання науково-дослідних робіт; формування обізнаності в етапах еволюції теорії та практики сходознавчих студій, витоків та напрямів їх становлення і векторів подальшого розвитку; систематизація філологічного світогляду дослідників та викладачів вищої школи; поглиблення знань аспірантів у галузі сходознавчих студій, що є необхідним для здійснення науково-дослідної та викладацької діяльності філолога-орієнталіста.</i></p>

Компетентності, яких аспірант набуває в результаті вивчення дисципліни

Завдання та цілі навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» полягають у формуванні в аспірантів *компетентностей* загального та фахового характеру:

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність проводити наукові дослідження у галузі сходознавства.

ЗК 2. Здатність використовувати знання і практичні навички з мовознавчих дисциплін для поглибленого вивчення сучасних тенденцій і напрямів у філології.

ЗК 3. Здатність виступати перед аудиторією, дотримуючись норм усного мовлення та вимог наукового стилю.

ЗК 4. Здатність до критичного аналізу наукових здобутків сходознавчої науки, розуміння передумов та аспектів її становлення, розбудови, сучасного стану та перспектив розвитку в Україні і за кордоном.

ЗК 5. Здатність до оволодіння відповідним концептуальним і термінологічним апаратом, методологічним інструментарієм теоретичного та експериментального пізнання проблемних явищ у досліджуваних східних мовах.

Фахові компетентності

ФК 1. Практичне використання знань про еволюцію та сучасний стан сходознавчих концепцій.

ФК 2. Критичний аналіз фахових наукових досліджень.

ФК 3. Здатність оперувати концептуальним та термінологічним апаратом сходознавчих студій.

ФК 4. Вміння застосовувати на практиці принципи сходознавчих досліджень при вирішенні лінгвістичних, літературознавчих, історичних та інших проблем.

ФК 5. Здатність до функціонально-комунікативного осмислення мови у процесі безпосередньої взаємодії з представниками різних суспільно-культурних ареалів.

Результати навчання з дисципліни

Знати основні етапи становлення та історію розвитку сходознавства в Україні; етнографію східних народів, що проживають на території України, праці видатних орієнталістів: китаїстів, арабістів, тюркологів, японістів; історичні, фольклорні, філологічні, етнографічні напрями сходознавчих студій в Україні, стан сучасного сходознавства в Україні та у світі, найбільш передові концептуальні та методологічні знання в орієнталістиці.

Знати зміст основних мовознавчих підходів до встановлення концептуальних принципів аналізу мовних одиниць та мовленнєвих явищ у сучасній орієнталістиці.

Уміти аналізувати і критично зіставляти погляди провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників у галузі сходознавчих студій, виокремлювати і формулювати ключові проблеми наукового дослідження та шляхи їх мовознавчого вирішення.

Уміти адекватно оцінювати вивчення системи та структури досліджуваної східної мови різними мовознавчими школами й напрями, критично оцінювати їх витлумачення і використання в науковій літературі.

Здатність співпрацювати з іншими комунікантами для реалізації колективного професійного завдання.

Soft skills: креативність, навички публічного виступу, логічне і критичне мислення, проведення презентацій.

Автономність і відповідальність:

освоєння надбань східних цивілізацій, самостійний аналіз джерел, ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації, здатність розвиватися і самовдосконалюватися протягом тривалого часу, виконання завдань з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Тематичний план занять

Змістовий модуль 1. «Дорадянський» період сходознавчих студій: постаті, проблематика.

- 1.1 Зародження та розвиток досліджень з арабістики, іраністики, індології та гебраїстики.
- 1.2 Становлення досліджень з тюркології та кавказознавства.
- 1.3 Історія синології, тибетології, кореїстики та японістики в Україні.
- 1.4 Формування та становлення досліджень Палеосибірського ареалу та Південно-Східної Азії.

Змістовий модуль 2. Сходознавчі студії у радянський період.

- 2.1. Проблематика близькосхідних досліджень українського сходознавства за радянської доби.
- 2.2 Далекосхідні студії в УРСР. Постаті та проблематика.
- 2.3 Кавказ та Азія у працях вітчизняних сходознавців за Радянського Союзу.

Змістовий модуль 3. Українське сходознавство періоду незалежності.

- 3.1 Арабістика, гебраїстика, іраністика та індологія у незалежній Україні.
- 3.2 Тюркологія, кримські студії та дослідження Кавказу після 1991 р.
- 3.3. Далекий Схід в українському академічному дискурсі доби незалежності.

Система оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 2. Критично аналізувати та оцінювати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження і	Загальнонаукові <i>методи</i> теоретичного пізнання: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення. <i>Технологія</i>	Тематичний контроль: Індивідуальне і групове опитування.

пропонувати шляхи їх вирішення.	особистісно орієнтованого навчання <i>Методи</i> інтерактивного (комунікативного) і проблемного навчання <i>Методи навчання:</i> •інтерактивні лекційно-семінарські з використанням презентацій у форматі PowerPoint • групова наукова дискусія, обговорення матеріалу в режимі діалогу із постановкою проблемних питань • ситуаційний аналіз (кейс-метод), дослідження ситуації професійної взаємодії з використанням різних методів (аналіз літературних джерел, спостережень, експеримент тощо), презентація результатів виконаних досліджень <i>Індивідуальні завдання:</i> • Індивідуальні та групові презентації студентів за обраними темами, дотичними до матеріалу курсу	Експрес-контроль. Оцінювання роботи аспірантів в групах. Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів. Оцінювання індивідуальних і групових презентацій. Перехресне оцінювання презентацій аспірантами. Тематичне поточне тестування. Модульна контрольна робота. Залік.
ПРН 3. Порівнювати і класифікувати різні наукові погляди у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію; критично аналізувати власні наукові досягнення і здобутки інших дослідників.		
ПРН 4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.		
ПРН 13. Визначати мету власного наукового дослідження, генерувати нові ідеї, адаптуватися до нових умов і ситуацій.		
ПРН 14. Формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) та робочу гіпотезу з досліджуваної проблеми.		
ПРН 15. Застосовувати принципи організації й проведення комплексних теоретичних і експериментальних досліджень в сфері філології (мовознавство, літературознавство, перекладознавство) з урахуванням відомих наукових розвідок, міжнародних стандартів і рекомендацій.		
ПРН 16. Виявляти спільні та відмінні тенденції розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.		

Поточний контроль успішності аспірантів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності аспіранта. **Поточний контроль** проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки і практичних навичок аспірантів із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспірантів здійснюється за накопичувальною системою із виведенням середнього арифметичного.

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» передую написання аспірантами модульної контрольної роботи.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку»

Модульна контрольна робота включає три завдання, а саме: **перше** – на знання історії світового та вітчизняного сходознавства (передумови розвитку, ключові постаті та тенденції); **друге** – теоретичне (аналіз вибраної наукової концепції або теорії, присвяченої проблемам сходознавства); **третє** – практичне (вирішення поставленого завдання з використанням методів, поширених в орієнтальних студіях). Перше та друге завдання оцінюються за шкалою від 0 до 5 балів. Третє завдання – від 0 до 10 балів за такими критеріями:

9-10 балів (відмінно) виставляються за вичерпну, змістовну, логічну та послідовну за викладом відповідь, що містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання завдання.

7-8 балів (добре) виставляються за умови, що відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

5-6 балів (задовільно) за умови, що відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки в

розкритті проблеми, рівень самостійності суджень недостатній.

3-4 бали (незадовільно) і менше виставляється за умови відсутності вичерпної відповіді на питання, наявності значної кількості фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань аспіранта.

Максимальна кількість балів за виконану МКР становить 20, які переводяться у рейтинговий бал, що дорівнює 50 балам.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання аспірантів на завершальному етапі вивчення дисципліни.

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності аспіранта	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота аспіранта	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50
		3. Залік	

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Сходознавство в Україні: етапи становлення і розвитку» проводиться у формі заліку за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік (“зараховано / не зараховано”), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС.

Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни 60 і вище, отримують оцінку “зараховано” і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС без складання заліку. Аспіранти, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік.

Якщо аспірант на заліку отримав підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою “не зараховано”, то, крім цієї оцінки, у відомості обліку успішності йому незалежно від набраного семестрового рейтингового балу виставляється оцінка FX за шкалою ЄКТС і 0 балів за 100-бальною шкалою.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності “Відмітка про залік” викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою (“зараховано”);
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (аббревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

Політика курсу

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи.

Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедура та форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра східної філології і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання.

Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: • використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; • використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; • видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; • несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); • фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; • посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, • залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.

Основні види відповідальності аспірантів за порушення академічної доброчесності: • повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); • повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; • відрахування із закладу освіти; • позбавлення академічної стипендії; • позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Рекомендована література

Основна (базова):

1. Бондаренко І. П., Комарницька Т. К. Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики: навч. посібник для студентів-сходознавців. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2014. 272 с.
2. Капранов С. В. Япозознавство в Україні: головні етапи розвитку до 1991 року. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видвничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 344–352.
3. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII – перша половина XX ст.: дослідження, матеріали, документи. Київ: Вид-во інституту сходознавства НАН України, 2002. 194 с.
4. Кірносорова Н. А. Мовні зв'язки України та Китаю. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видвничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 243–354.
5. Комарницька Т. К., Комісаров К. Ю. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: у 2 т. Т.1. Київ: Видвничий дім Дмитра Бураго, 2012. 320 с.
6. Перебийнос В. І. Статистичні методи для лінгвістів. Вінниця: Нова книга, 2002.
7. Селіванова О. О. Загальні й лінгвістичні методи дослідження. *Лінгвістика: напрями та проблеми*. Полтава: Довкілля-К, 2008. С. 48–64.
8. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики (аналітичний огляд). Київ: Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
9. Скрипняк Ю. Д. Корейсько-українські мовні взаємозв'язки. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видвничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 293–312.

10. Сходознавство і візантологія в Україні в іменах: біобібліографічний словник / упорядники: Е. Г. Циганкова, Ю. М. Кочубей, О. Д. Василюк. Київ: Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАНУ, 2011. 260 с.
11. Циганкова Е. Г. Всеукраїнська наукова асоціація сходознавства Харківський центр. *Східний світ*. 2000. №2. С. 81.
12. Циганкова Е. Г. Сходознавчі установи в Україні: Радянський період. Київ: Критика, 2007. 135 с.

Додаткова:

1. Бондаренко І. П. Японістика в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу (колективна монографія)* / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 353–374.
2. Бондаренко І. П., Рижков А. Г. Корейська література в Україні. *Мовні та літературні зв'язки України з країнами Сходу* (колективна монографія) / за ред. Бондаренка І. П. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. С. 278–292.
3. *Введение в востоковедение. Общий курс* / Под ред. Е. И. Зеленева, В. Б. Касевича. Санкт-Петербург: КАРО, 2011. 584 с.
4. Киктенко В. А. Историко-философская концепция Джозефа Нидэма: китайская наука и цивилизация (философский анализ теоретических подходов). Москва: ИИЕТ РАН, 2009. 530 с.
5. Концевич Л. Р. Корееведение. Избранные работы. Москва: Муравей Гайд, 2001. 640 с.
6. Селіванова О. О. *Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія*. Полтава: Довкілля – Київ, 2006. 716 с.

Додаткові ресурси

1. <https://www.brillonline.com/>
2. <https://www.aljazeera.net/news/science>
3. https://www.academia.edu/Documents/in/Oriental_Studies
4. <https://cmes.fas.harvard.edu/cmes-publications>
5. <https://eas.princeton.edu/research/dissertations>
6. <https://www.library.universiteitleiden.nl/>
7. <https://www.ames.cam.ac.uk/faculty-library/archive>
8. <https://oriental-studies.org.ua/uk/home/>
9. <https://www.jstor.org/>
10. <http://www.qu.edu.qa/ar/artssciences/deans-office/lct>
11. <http://www.personal-plus.net/159/482.html>
12. <https://oriental-world.org.ua/>

Додаткова інформація, включаючи літературу в електронному форматі, розсилається аспірантам електронною поштою